

Preporuke pravobraniteljice za djecu u 2019. godini

Kako bi se postigla odgovarajuća razina zaštite dječjih prava i interesa pravobraniteljica za djecu institucijama, tijelima ili pravnim osobama upućuje preporuke, upozorenja, prijedloge, priopćenja i stajališta. Uz više stotina preporuka koje su se odnosile na zaštitu pojedinog djeteta ili u vezi s pojedinačnim predmetom, tijekom 2019. uputila je 76 općih preporuka u cilju unapređivanja zaštite prava sve djece ili pojedinih skupina. Opće preporuke upućene su u području: obrazovanja (35), zaštite ranjivih skupina djece (8), zdravlja (5), zaštite privatnosti (4), slobodnog vremena (4), zaštite sigurnosti (3), zaštite od nasilja (3), pravosuđa (3), obiteljsko pravne zaštite (3), medija (3), zaštite imovinskih prava (1) te u ostalim područjima (4).

1. OBRAZOVANJE

Zaštita prava djece u odgojno-obrazovnim ustanovama

Povodom početka školske godine 2019./2020., dostavili smo Ministarstvu znanosti i obrazovanja (MZO) objedinjene preporuke, prijedloge i stajališta pravobraniteljice za djecu u odnosu na zaštitu prava i interesa djece u odgojno-obrazovnim ustanovama. Budući da je veliki broj naših preporuka, prijedloga i stajališta koje smo upućivali prethodnih godina još aktualan, ponovili smo ih i ove školske godine.

- **Pravo djeteta na sudjelovanje i na informaciju**

Preporučili smo da je nužno: aktivno djelovati na promociji i povećanju sudjelovanja djece u procesima donošenja odluka od interesa za njihov odgoj i obrazovanje; uvažavati učenike kao partnere u kreiranju i realizaciji plana i programa škole te u osmišljavanju slobodnih i preventivnih aktivnosti, ovisno o njihovoj dobi i zrelosti, osnažiti ulogu vijeća učenika u školama te jasnije definirati njihove zadaće i način biranja učenika u vijeće; na početku i tijekom školske godine upoznati učenike i roditelje s kriterijima ocjenjivanja te zakonskom procedurom u slučaju nezadovoljstva učenika ocjenom ili pedagoškom mjerom; omogućiti izuzeće iz povjerenstva učitelja, odnosno nastavnika koji je učenika ocjenjivao tijekom godine i zaključio mu ocjenu kojom nije zadovoljan, te izuzeće iz postupka polaganja popravnog ispita, ako to zatraži učenik ili roditelj; upoznati roditelje i učenike s pravilima sigurne uporabe suvremenih tehnologija i informirati djecu o posljedicama neprimjerene komunikacije na društvenim mrežama te o načinima postupanja školskih ustanova u slučaju nasilja putem interneta, kao i svakog drugog oblika nasilja, u skladu s *Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*; sve dionike odgojno-obrazovnog sustava, informirati i upoznavati sa svim novinama i promjenama koje donosi „Škola za život“; osigurati da za sve objave fotografija učenika na web stranici škole i društvenim mrežama kojima se škola koristi za komuniciranje s javnošću postoji prethodna suglasnost roditelja te da objave na društvenim mrežama budu prvenstveno usmjerene na aktivnosti škole, a ne na učenike kao pojedince i obradu njihovih osobnih podataka.

- **Djeca s TUR**

Preporučili smo žurno pronalaženje rješenja za sustavno (su)financiranje pomoćnika u nastavi/stručnih komunikacijskih posrednika za djecu s teškoćama u razvoju (TUR) te dodatna ulaganja u razvijanje modela edukacije pomoćnika u nastavi/komunikacijskog posrednika i njihove supervizije tijekom procesa uključivanja. Naglasili smo potrebu uvođenja novih mehanizama za praćenje provedbe različitih vrsta primjerenih programa odgoja i obrazovanja u osnovnim te, posebice, srednjim školama. Preporučili smo izradu

jednostavnih uputa za škole, poput vodiča ili protokola postupanja, za provedbu različitih vrsta primjerenih programa odgoja i obrazovanja. Apelirali smo na veću fleksibilnost nadležnih institucija u donošenju odluka o nastavku školovanja učenika s TUR respektirajući etiologiju djetetovih teškoća.

- **Djeca pripadnici nacionalnih manjina**

Istaknuli smo potrebu provedbe programa usmjerenih učenju djece toleranciji, nediskriminaciji i prihvaćanju različitosti. O tome je nužno educirati odgojno-obrazovne radnike i druge koji sudjeluju ili pomažu u odgojno-obrazovnom procesu, te osigurati stručno usavršavanje i dodatnu stručnu podršku na razvijanju tolerantnih odnosa između djece pripadnika nacionalnih manjina i djece većinske nacionalnosti. O pravima djece i zaštiti od diskriminacije nužno je informirati i roditelje. Preporučili smo da svakako treba izbjeći da se, zbog nepoznavanja hrvatskog jezika, djecu pripadnika romske nacionalne manjine izdvaja u zasebne razrede. Tome će pomoći pravovremeno organiziranje i dosljedno provođenje dvogodišnjih predškolskih programa, uz pojačan rad u produženom boravku i slobodnim aktivnostima, dostupnost romskih pomagača te intenzivnu suradnju s roditeljima i lokalnom zajednicom. Ujedno smo preporučili: uključiti svu djecu pripadnika romske nacionalne manjine u programe predškole i u programe učenja hrvatskog jezika, osigurati im pripremu za polazak u školu, prijevoz do odgojno-obrazovnih ustanova koje su udaljenije od romskih naselja te odgovarajuće prostorne i kadrovske kapacitete u odgojno-obrazovnim ustanovama; osiguravanje sredstava za podmirenje troškova koji su usko povezani s odgojem i obrazovanjem (udžbenici, pribor, izvannastavne aktivnosti i sl.)

- **Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama i djeca s problemima u ponašanju**

Preporučili smo: izgrađivati atmosferu obostranog uvažavanja i poštovanja između djece i učitelja; autoritet učitelja graditi temeljem pozitivnog odnosa; djeci omogućiti sigurno iskazivanje mišljenja o svim stvarima koje se na njih odnose bez straha od posljedica; kreirati atmosferu nulte tolerancije na bilo koji oblik nasilja; proaktivno djelovati prilikom svake pojave nasilnog ponašanja poduzimanjem predviđenih mjera te pružanjem pomoći i podrške svakom djetetu; upoznati roditelje i djecu s *Pravilnikom o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima, Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*, kućnim redom škole te s aktivnostima koje je odgojno-obrazovna ustanova dužna poduzeti; kontinuirano unapređivati međuinstitucionalnu i međuresornu suradnju škole, CZSS-a, policije i drugih nadležnih tijela u pristupu ovom problemu; intenzivnije povezivati institucije odgoja i obrazovanja u razmijeni informacija; načiniti individualnu procjenu svake situacije i djeteta te, osim podrške za dijete koje trpi nasilje i represivnih pedagoških mjera za počinitelja, primijeniti restitutivne i psihosocijalne intervencije kroz individualni plan postupanja; zaposliti dovoljan broj različitih stručnjaka u stručnoj službi škole, posebice socijalnih pedagoga; osigurati bolju povezanost i suradnju odgojno-obrazovnih institucija i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S); donijeti *Pravilnik o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana za učenike u riziku za razvoj problema u ponašanju i s problemima u ponašanju*, na što obvezuje članak 65a *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (ZOOSŠ); poduzimanje svih zakonskih i stručnih mjera od strane ravnatelja u slučaju nasilja nad djecom i drugih oblika neprimjerenog ponašanja od strane odraslih osoba u odgojno-obrazovnim ustanovama. Uputili smo i preporuke u odnosu na *Akcijski plan za prevenciju nasilja u školi*.

- **Daroviti učenici**

Ponovno smo preporučili sustavno rješavanje obrazovanja darovitih učenika te donošenje podzakonskog propisa kojim bi se uredila prava darovite djece te osiguranje financijskih sredstava za njegovu praktičnu primjenu. Školama smo preporučili da vode računa o najboljem interesu djece, osobito o opterećenosti darovitih učenika, koji su često uključeni u više slobodnih aktivnosti i sudjeluju na natjecanjima iz nekoliko nastavnih predmeta, te ujednačavanje kriterija odabira učenika za pristup višoj razini natjecanja (županijskoj i državnoj).

- **Podrška novopridošlim učenicima i djeci migrantima**

Preporučili smo: žurno i koordinirano djelovanje svih dionika koji jesu i koji bi trebali biti uključeni u rješavanje statusa novih učenika; da škole zatraže sve potrebne informacije o djetetu od škole iz koje dijete dolazi; da MZO u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje (AZOO) osigura pomoć i intenzivira dodatne edukacije učiteljima o interkulturalnom učenju i poučavanju te inkluzivnom konceptu obrazovanja. Ujedno smo preporučili da MZO u suradnji s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova (MVEP): na vrijeme obavi sve predradnje potrebne za upis djece hrvatskih diplomata; na vrijeme osigura mjesta u odgojno-obrazovnim ustanovama te obavi administrativnu proceduru za djecu stranih diplomata koji će boraviti u RH za vrijeme predsjedanja RH Vijećem EU. MZO-u smo preporučili da pruži svu potrebnu podršku djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se školuju djeca „izbjeglice“ u vidu osiguravanja prevoditelja te stručnog usavršavanja i osnaživanja.

- **Učenici strukovnih škola**

Preporučili smo informirati roditelje i učenike o pravima učenika za vrijeme praktične nastave i vježbi te o mogućnostima zaštite učenika; pomoć učenicima od strane škole pri odabiru poslodavaca kod kojih će pohađati praktičnu nastavu, praćenje rada učenika kod poslodavaca te pravovremenu zaštitu prava učenika; uspostavljanje sustava kontrole ugovora koje škole sklapaju s poslodavcima na temelju kojih šalju učenike na praksu (npr. ugovora između škola i hotela kojima se ugovara praksa učenika tijekom ljetnih mjeseci) te sustav nadzora smještaja djece izvan vremena obavljanja prakse.

- **Osiguravanje produženog boravka učenicima od 1. do 4. razreda OŠ**

Preporučili smo da MZO, zajedničkim zalaganjem s JLP(R)S-ima osigura dostupnost cjelodnevne nastave i produženog boravka učenicima od 1. do 4. razreda osnovne škole u svim školama u kojima postoji potreba i interes za takvim oblikom nastave.

- **Obrazovanje o dječjim pravima te obilježavanje Dana Konvencije o pravima djeteta**

Preporučili smo: informiranje i poučavanje o dječjim/ljudskim pravima te obilježavanje 20. studenoga Dana *Konvencije o pravima djeteta*, posebice u godini obilježavanja 30. godišnjice Konvencije te da MZO i škole na svojim internetskim stranicama objave poveznicu na stranicu Pravobranitelja za djecu <http://dijete.hr/>. Pozvali smo odgojno-obrazovne ustanove da u sklopu redovnog godišnjeg planiranja aktivnosti, prema *Pravilniku o izvođenju izleta, ekskurzija i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole*¹, uključe i posjet Maloj kući dječjih prava Ureda pravobraniteljice za djecu u Zagrebu, odnosno posjet jednom od njezinih regionalnih ureda u Osijeku, Splitu i Rijeci. Pozvali smo na nužnost jačanja obrazovanja o

---

¹ NN 87/14 i 81/15.

ljudskim/dječjim pravima u osnovnim i srednjim školama te veću zastupljenost tih sadržaja u okviru redovnih programa, posebice na fakultetima koji obrazuju buduće djelatnike odgojno-obrazovnih ustanova.

- **Uklanjanje diskriminirajućih sadržaja udžbenika**

Preporučili smo da se provede nadzor nad sadržajima udžbenika te poduzmu potrebne mjere kako bi se otklonili oni sadržaji za koje se utvrdi da su protivni načelima demokratskog poretka, a odnose se na zaštitu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i prava čovjeka i građanina te ravnopravnost spolova te da se članove Stručnog povjerenstva za procjenu udžbenika i drugih obrazovnih materijala upozna sa *Zakonom o suzbijanju diskriminacije* i *Zakonom o ravnopravnosti spolova*.

- **Vjerski sadržaji u organizaciji i u prostorima škole**

Preporučili smo MZO-u da poduzme mjere kako se vjerske aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama ne bi prakticirale izvan odobrenoga programa vjeronauka, odnosno vjerskog odgoja te uvođenje alternativnih izbornih nastavnih sadržaja za djecu koja ne pohađaju izborni vjeronauk u školi.

- **Zdravstvena zaštita djece u okviru odgojno-obrazovnih ustanova**

Pozvali smo MZO na pružanje podrške nastavnicima i njihovo bolje informiranje o načinu na koji mogu pomoći djetetu nakon hospitalizacije. Preporučili smo: veći angažman MZO-a u cilju osiguravanja škole u bolnici za svu djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi koja su na bolničkom liječenju; suradnju škole s timovima školske medicine u cilju obuke djelatnika i pružanja prve pomoći djetetu u slučaju dijabetičke kome, što uključuje i primjenu *glukagona*; da učitelji fizički rasterete učeničke torbe i pažljivije planiraju korištenje udžbenika i drugih obrazovnih materijala te da škole osiguraju prostore/ormariće za svako dijete.

- **Kvalitetna prehrana djece**

Apelirali smo na MZO da upozori škole i osnivače kako je neprihvatljivo postavljati automate sa slatkišima, grickalicama i slatkim pićima u prostore škola. Preporučili smo: da škole zajedno s osnivačima razmotre mogućnosti i načine osiguravanja toplog obroka u svim školama za svu djecu; da se u školama u kojima ne postoji školska kuhinja topli obrok osigura putem dostave; da škole poštuju normative i smjernice za prehranu učenika koje je odredilo Ministarstvo zdravstva (MZ); da se djeci osigura unos zdravih namirnica unutar školske prehrane; da se djeci iz socijalno ugroženih obitelji osigura besplatna školska prehrana. Pozvali smo škole da se u komunikaciji s roditeljima, prilikom osiguravanja besplatne prehrane, ophode obzirno, kako bi se izbjegla stigmatizacija djece i kako bi se zaštitilo dostojanstvo – i djeteta, i njegove obitelji.

- **Dodatni sadržaji i aktivnosti u odgojno-obrazovnom procesu**

Preporučili smo da: školske ustanove prije planiranja dodatnih sadržaja i aktivnosti ispituju mogućnosti roditelja i interes djece; pri odabiru aktivnosti ispituju mogućnosti njihova besplatnog osiguravanja za sve učenike; u slučaju nemogućnosti osiguravanja besplatnih sadržaja i aktivnosti, da odaberu one koje su cijenom pristupačne i poduzmu radnje radi pomoći učenicima slabijih materijalnih mogućnosti.

- **Osiguravanje mobilnog tima stručnih suradnika za više odgojno-obrazovnih institucija**

U nemogućnosti osiguravanja kompletnog tima stručnih suradnika u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, preporučili smo osiguravanje zajedničkog mobilnog tima stručnih

suradnika za više ustanova na određenom području kako djeca ne bi ostala bez potrebne usluge i kako bi se pravovremeno zaštitila njihova prava i dobrobit.

- **Suradnja odgojno-obrazovnih ustanova s roditeljima, osobama kojima su djeca povjerena i drugim tijelima i ustanovama radi zaštite najboljeg interesa djeteta**

Preporučili smo: da odgojno-obrazovni radnici, prije svega razrednici, na početku školske godine daju roditeljima/osobama kojima su djeca povjerena sve potrebne informacije o njihovim pravima, obvezama i odgovornostima u odgojno-obrazovnom procesu, o pravima i obvezama učenika, o proceduri i svim mogućnostima zaštite prava učenika te o načinima komunikacije sa školom; da se pravovremeno informiraju roditelji/osobe kojima su djeca povjerena o svim kadrovskim i organizacijskim promjenama u školi; da se kod izuzetno teških slučajeva koji zahtijevaju zaštitu prava i interesa djeteta uspostavi koordinirana suradnja škole sa svim institucijama zaduženima za zaštitu prava djece te uvede prakse sastanaka „studije slučaja“.

- **Zaštita djece u odgojno-obrazovnim ustanovama od ugrožavajućeg ponašanja roditelja/osoba kojima su djeca povjerena**

U situacijama u kojima je ponašanje roditelja ugrožavajuće za dijete (konflikt između roditelja u ostvarivanju roditeljske skrbi, nasilje, alkoholizam, utjecaj opijata...) preporučili smo školama i vrtićima da obvezno žurno obavijeste centar za socijalnu skrb (CZSS) i prema potrebi policiju. Ujedno smo preporučili donošenje *Protokola o postupanju u kriznim situacijama* s jasno definiranim ulogama i obvezama djelatnika škole u navedenim situacijama. U situaciji provođenja ovrhe u školi radi predaje djeteta ili radi ostvarivanja osobnih odnosa s roditeljem ili drugim osobama preporučili smo prethodnu pripremu i zajedničko koordinirano djelovanje svih sudionika u ovrši.

- **Zaštita prava učenika od neprofesionalnog, neetičnog i kažnjivog postupanja djelatnika**

U postupcima odgojno-obrazovnih radnika koji, svojim opetovanim konfliktnim ponašanjem i neodgovarajućim radom te neispunjavanjem obveza koje je u postupku stručno-pedagoškog nadzora naložio AZOO, izravno rade na štetu djece, preporučili smo odgovarajuće praćenje, evidentiranje i dokumentiranje njihovog rada i ponašanja u cilju prikupljanja materijalnih dokaza o lošem i štetnom postupanju prema djeci. Preporučili smo pojačati stručno-pedagoške nadzore te u postupcima nadzora razgovor s djecom. U slučaju sumnje na seksualno nasilje i/ili seksualno uznemiravanje učenika od strane radnika škole, potrebno je udaljiti radnika iz nastave i iz blizine djece i prije nego optužni akt stupa na snagu, pozivajući se na radno pravne povrede i povrede etičkog kodeksa. Pozvali smo da MZO upozori odgojno-obrazovne ustanove da, prije zapošljavanja ili druge vrste angažiranja osoba u radu ili kontaktima s djecom, pribave od Ministarstva pravosuđa posebno uvjerenje o podacima iz kaznene evidencije iz kojeg je vidljivo je li određena osoba pravomoćno osuđivana za kaznena djela koja su zapreka za rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi te da periodično provjeravaju podatke o zaposlenicima i ostalim angažiranim osobama o uvjetima za rad s djecom.

- **Međusobni odnosi radnika odgojno-obrazovnih ustanova i njihov utjecaj na djecu**

U slučaju sukoba među radnicima koji se negativno odražavaju na kvalitetu i odvijanje odgojno-obrazovnog procesa te narušava autoritet učitelja u odnosima s učenicima apelirali smo na aktivno uključivanje ravnatelja u rješavanje sukoba te prioritarnu zaštitu učenika od sukoba odraslih osoba.

- **Zaštita prava djece od potencijalno štetnih sadržaja, kao i neetičnog i kažnjivog postupanja trećih osoba s kojima odgojno-obrazovna ustanova surađuje**

Apelirali smo na poseban oprez kod angažmana vanjskih suradnika pojedinaca, udruga i tvrtki unutar sustava odgoja i obrazovanja. Preporučili smo: da čelnici škola zatraže posebno uvjerenje o podacima iz kaznene evidencije za sve vanjske suradnike koje angažiraju kroz proces odgoja i obrazovanja i koje dolaze u doticaj s djecom; da se propisom odrede pravila i uvjeti za sudjelovanje udruga u odgojno-obrazovnom procesu; da se iznajmljivanje prostora škole za izvanškolske aktivnosti uvjetuje provjerom prethodne osuđivanosti za sve osobe koje će u prostoru škole dolaziti u kontakt s djecom.

- **Sigurnost školskih prostora i zaštita školskih ustanova od ulaska neovlaštenih osoba**

Preporučili smo procjenu stupnja sigurnosti učenika te jasne upute i podršku školskim ustanovama u zaštiti učenika i sprečavanju neovlaštenog ulaska stranih osoba u prostore odgojno-obrazovnih ustanova. Upozorili smo na nužnost zaštite djece i prostora odgojno-obrazovnih ustanova od pojedinaca, koji ne prežu od neovlaštenog ulaženja u škole i ometanja nastave, izravnog uvlačenja učenika u političku propagandu te iskorištavanje djece za vlastitu političku promociju i svoje političke ciljeve te pronalaženja modela legitimiranja i praćenja kretanja svih osoba koje ulaze u odgojno-obrazovnu ustanovu radi zaštite sigurnosti.

- **Prijevoz djece u vrtić i školu**

Preporučili smo: da jedinice lokalne samouprave osiguraju organizirani prijevoz djece obveznika predškole, osobito u manjim mjestima i na otocima; da se u okolnostima posebnih i otežanih prometnih uvjeta osigura besplatan prijevoz učenicima osnovnih škola bez obzira na udaljenost; da se razmotri mogućnost financiranja školskog prijevoza i za učenike srednjih škola, budući da visoki troškovi prijevoza učenika mogu biti razlog za odustajanje od srednje škole; da školske ustanove upoznaju prijevoznike i vozače s *Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* te da dogovore protokole postupanja u situacijama kad pojedini učenici nasilnim ili drugim neprimjerenim ponašanjem ugrožavaju druge i otežavaju vožnju; da se prijave svi prijevoznici koji ne poštuju *Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizirano prevoze djeca* i koji svojim vozilima ili osobljem na bilo koji način mogu ugroziti sigurnost djece; da škola pri sklapanju ugovora s prijevoznikom uvjetuje provjeru prethodne osuđivanosti vozača; da se roditelje na prvom roditeljskom sastanku upozori i na obvezu sigurnog prijevoza djece, uključujući korištenje autosjedalica, vezivanje sigurnosnim pojasom u osobnim automobilima, siguran prijevoz biciklima te ponašanje tijekom ulaska, vožnje i izlaska djece iz autobusa.

- **Osposobljavanje djece za upravljanje biciklom**

Preporučili smo suradnju svih subjekata koji financiraju, provode i surađuju u provedbi *Programa za osposobljavanje za upravljanje biciklom*, osiguravanje uvjeta za provođenje programa i poticanje učenika na uključivanje u Program.

MZO nas je izvijestio da su preporuke proslijeđene svim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Zaštita djece prilikom ispitivanja događaja u školi

Više roditelja ukazalo nam je na praksu pojedinih djelatnika škole koji od djece zahtijevaju pisana izvješća o neprihvatljivim i uznemirujućim događajima u školi, bilo da su djeca bili počinitelji, žrtve ili svjedoci događaja. Pritom su nerijetko i od vrlo male djece zahtijevali da napisano potpišu te takve „izjave“ ulagali u službene dokumente. Roditelji su bili uznemireni

ovom „istražnom“ praksom, budući da je djelovala poput službene istrage u kojoj takve izjave imaju određenu težinu i posljedice, nerijetko zakonske ili materijalne. No, pritom nisu obavljene u skladu s propisima koji reguliraju zaštitu prava i interesa djece koja svjedoče ili daju izjavu i mišljenje u upravnim ili pravosudnim postupcima. MZO smo upozorili na tu neprihvatljivu praksu te potrebu da o događajima u školi s djecom razgovaraju na način primjeren odgojno-obrazovnom sustavu, a ne istražnim tijelima.

Pravo djeteta na obrazovanje u kontekstu primjene *Obiteljskog zakona*

S obzirom na uočeni problem u ostvarivanju prava na obvezno osnovno obrazovanje djece u situacijama roditeljskog konflikta, obratili smo se Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP) i MZO-u. Ukazali smo na ugroženo pravo djeteta na obrazovanje u situacijama kada djeca, zbog sukoba roditelja u postizanju dogovora oko škole koju će dijete pohađati, budu isključena iz obrazovnog procesa sve dok nadležna tijela ne riješe spor roditelja. Zbog dugog trajanja postupaka djeca do donošenja rješenja ponekad izgube i nekoliko mjeseci pa i čitavu školsku godinu. Kako bi se takva negativna praksa spriječila, pozvali smo MDOMSP i MZO da ravnatelje škola i CZSS-a upozore da takvo postupanje nije u najboljem interesu djeteta te da stručnjacima na terenu savjetuju uspostavu suradnje kako bi se u praksi vodilo računa o najboljem interesu djeteta te djeci omogućilo pohađanje obavezne „male škole“ i osnovne škole neovisno o sukobu roditelja. U odgovoru na našu preporuku MDOMSP nas je izvijestio da je postojeća praksa u skladu sa zakonskim propisima te je rješenje nastalog problema jedino u osiguranju žurnosti postupanja suda koji je jedini ovlašten razriješiti spor roditelja. Ne prihvaćajući takvo obrazloženje, budući da uskraćivanje prava na obrazovanje predstavlja kršenje djetetovih prava, ponovno smo se obratili MDOMSP-u. Naglasili smo da je pohađanje nastave ne samo ostvarivanje prava djeteta na obrazovanje, već da ono omogućuje djetetu druženje s vršnjacima i odmak od obiteljskih problema. Dijete kojemu je zbog roditeljskog sukoba onemogućeno pohađanje nastave, uz rizik zaostajanja u svladavanju gradiva, izlaže se rizicima socijalne izoliranosti, negativnog utjecaja roditelja i mogućoj izloženosti manipulativnim postupcima roditelja u cilju otuđenja od drugog roditelja. Stoga očekujemo od resornih ministarstava da žurno poduzmu sve potrebne predradnje kako bi se propisi i praksa uskladili s *Konvencijom o pravima djeteta* te osigurali pravo na redovito obrazovanje i onoj djeci čiji su roditelji u sporu oko izbora škole, i za vrijeme trajanja roditeljskog spora i sudskog postupka, na način da upis djeteta u osnovnu školu prema djetetovom prebivalištu/boravištu bude minimalni standard.

Štrajk u školama

Pravobraniteljica za djecu je već na početku školske godine, kad se najavljivalo da će učitelji zahtijevati veće plaće, u svojoj poruci pozvala učitelje da u toj svojoj legitimnoj borbi prednost daju najboljem interesu djece. Nakon odluke zaposlenih u odgoju i obrazovanju o početku štrajka, pravobraniteljica je uputila svim uključenim stranama preporuke o tome da štrajk ne smije nanijeti štetu djeci i da se u razrješavanju te situacije mora dati prednost najboljem interesu djece. Preporuke je poslala ministrici znanosti i obrazovanja i Vladi RH te obrazovnim sindikatima, kao i putem javnog priopćenja. Istaknula je kako dugotrajni štrajk učitelja i nemogućnost da se uspostavi dijalog i prevlada sukob među socijalnim partnerima neminovno stvara probleme učenicima, roditeljima i svima uključenima u odgojno-obrazovni sustav. Više puta je pozvala sve na ulaganje dodatnih napora za okončanje štrajka te upozorila na prioritet u zaštiti djece od negativnih posljedica. Naglasila je kako štrajk u RH nije zakonski ograničen i nije zabranjeno štrajkati, ali je upravo zato važno da se strane uključene u štrajk ponašaju odgovorno kako ne bi ispaštala djeca. Ponovila je kako u sustavu odgoja i

obrazovanja niz nerazriješenih problema otežava učenicima da na najbolji mogući način ostvare svoja prava na kvalitetno obrazovanje te kako država mora osigurati sredstva za kvalitetno školovanje sve djece – a to uključuje i pravično nagrađivanje učitelja. Učitelji, međutim, trebaju biti svjesni svoje odgovornosti za ostvarivanje tog prava djece. Štrajk učitelja koji se odvija kroz obustavu nastave ne smije trajati dugo niti stvarati posljedice za djecu. Po okončanju štrajka, škole su dužne osigurati svu potrebnu podršku djeci, a u slučaju potrebe, škola i roditelji imaju pravo zatražiti pomoć i uključivanje AZOO kako bi se nadoknada nastave odvijala, a nastavna godina uspješno realizirala te učenici postigli očekivane ishode učenja.

Upisi u dječje vrtiće

Interni akti osnivača dječjih vrtića koji propisuju kriterije upisa djece u dječji vrtić i dalje imaju neujednačene i diskriminatorne odredbe. Nezadovoljstvo građana izaziva uvjet da oba roditelja i dijete imaju prebivalište na području istog grada ili općine, zatim nemogućnost upisa djece nezaposlenih roditelja, izostanak sufinanciranja kod upisa djeteta u vrtić na području druge općine ili grada i dr. Budući da je riječ o višegodišnjim problemima, ukazali smo opet na njih Ministarstvu uprave, MZO-u i MDOMSP-u i preporučili da poduzmu potrebne mjere kako bi se odredbe akata osnivača dječjih vrtića revidirale te kako bi se ujednačili kriteriji za upis djece poštujući načela najboljeg interesa djece i nediskriminacije. MZO nas je izvijestio da su svjesni problema i traže rješenja o kojima će nas obavijestiti. MDOMSP je, iako je financiranje vrtića i određivanje kriterija upisa u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (JLS), poduzeo demografske mjere, među kojima je i mjera *Širenje mreže dječjih vrtića* kojom se sufinanciraju radovi i usluge za projekte ulaganja u objekte dječjih vrtića, temeljem *Programa podrške poboljšanju materijalnih uvjeta u dječjim vrtićima*. Unutar MDOMSP-a je osnovana Uprava za demografski razvoj, obitelj, djecu i mlade kojoj je, među ostalim, cilj promicati i koordinirati sustavne mjere u predškolskim ustanovama.

Zaštita prava djece državnih službenika upućenih na rad u inozemstvo

Svjesni brojnih izazova za djecu zbog selidbe i odlaska na rad njihovih roditelja u inozemstvo MVEP-u smo preporučili da se djelatnicima ne prekida mandat usred školske godine te da u svakom pojedinom slučaju razmatraju produživanje mandata ukoliko je djetetu do kraja školovanja ostala godina dana, kako bi dijete završilo odgojno-obrazovni ciklus (osnovna škola, srednja škola). Predložili smo da uspostave bazu podataka o djeci svojih djelatnika koja se školuju, kako bi na vrijeme identificirali eventualne poteškoće, kao i da izrade popis djece koja bi u tekućoj školskoj godini trebala upisati srednju školu. Tako bi pravovremeno mogli nostrificirati diplome i obavljati pripreme za upis. Također smo predložili da uspostave redovnu suradnju i razmjenu informacija o pojedinačnim slučajevima s MZO kako bi se na vrijeme otklonile prepreke u nastavku školovanja, a djeca dovela u ravnopravan položaj prilikom upisa u odnosu na djecu koja su se školovala u RH te da u suradnji s MZO-om te konzularnim uredima u zemljama primateljicama izrade letak/brošuru u kojem će roditelji biti informirani o načinima i mogućnostima ostvarivanja prava djece u području obrazovanja (za svaku zemlju primateljicu i RH). S obzirom na predsjedanje RH Vijećem EU u prvoj polovici 2020. i mogući dolazak većeg broja djece stranih diplomata, da s nadležnim MZO-om na vrijeme dogovore način školovanja djece stranih diplomata u tom periodu te poduzmu sve radnje kako bi se eventualno predvidjela i rezervirala mjesta za upis učenika; osiguraju u zemlji primateljici u kojoj nema osnovne javne škole 100 % plaćanje upisnine i školarine; razmotre mogućnost osnivanja posebnog odsjeka pri MVEP-u koji bi se bavio

psihosocijalnom podrškom djeci i djelatnicima prilikom odlaska u inozemstvo i povratka u RH.

Edukacija i senzibilizacija odgojno-obrazovnih djelatnika za podršku djeci koja su se školovala u inozemstvu

S obzirom na trend povećavanja broja djece koja su se školovala u inozemstvu, preporučili smo AZOO-u da u okviru stručnih usavršavanja osiguraju edukaciju djelatnika odgojno-obrazovnog sustava kako bi se senzibilizirali i educirali za potrebe ove skupine djece te im pomogli ostvariti njihova prava. Kako RH predsjedava Vijećem EU u 2020. godini, te je moguć dolazak većeg broja djece stranih diplomata, preporučili smo da odgojno-obrazovnim djelatnicima pruže stručnu podršku s ciljem što lakše prilagodbe djece stranih diplomata u odgojno-obrazovnim ustanovama RH. Preporuka je prihvaćena.

Upisi djece državnih službenika iz inozemstva u dječje vrtiće čiji je osnivač Grad Zagreb

Gradu Zagrebu preporučili smo da djeci koja dolaze iz inozemstva osiguraju upis u odgovarajući dječji vrtić, čiji su osnivači, i izvan rokova predviđenih za upis te da s MVEP-om razmijene informacije o broju takve djece na godišnjoj razini. S obzirom na predsjedanje RH Vijećem EU, te moguć dolazak većeg broja djece stranih diplomata, preporučili smo da s nadležnim MVEP-om na vrijeme predvide njihove potrebe i, ako za to postoji interes, mogućnosti upisa djece stranih diplomata u gradske vrtiće. Preporuka je primljena na znanje.

Zaštita prava i dobrobiti djece predškolske dobi na Pelješcu

Nakon obilaska Dječjih vrtića na Pelješcu i uočenih brojnih nedostataka u kadrovskim, prostornim, materijalnim i organizacijskim uvjetima rada uputili smo preporuke Općinama Trpanj, Orebić, Janjina i DV Orebić. Preporučili smo vrtiću da upozna roditelje s propisima koji se odnose na rad vrtića i zaštitu prava i interesa djece, posebice *Protokolom o postupanju u slučaju nasilja nad i među djecom*, *Protokolima postupanja u kriznim situacijama* kao i kućnim redom vrtića. Općinama Orebić, Trpanj i Janjina preporučili smo da zajedno s Upravnim vijećem i ravnateljicom vrtića organiziraju sastanak na kojem će razmotriti nedostatke i potrebe vrtića (kadrovske, prostorne, materijalne i organizacijske), dogovore rokove za realizaciju i nositelje pojedinih aktivnosti te razmotre mogućnosti sufinanciranja zajedničkog tima potrebnih stručnih suradnika (pedagog, defektolog, logoped, medicinska sestra) za DV Orebić. Preporuke su prihvaćene.

Sufinanciranje troškova prijevoza djece koja pohađaju izvannastavne aktivnosti

U povodu prijave sumnje na diskriminaciju i dovođenje u nejednaki položaj djece koja se ne bave sportom, zbog odluke Grada Splita o sufinanciranju mjesečne pokazne karte djeci sportašima, obratili smo se Gradu. Odlukom Grada djeca sportaši plaćaju povlaštenu cijenu od 65 kuna, a ostala djeca, koja pohađaju glazbenu ili školu stranih jezika, plaćaju punu cijenu pokazne karte od 130 kuna. Na preporuku za otklanjanje moguće diskriminacije i zaštitu prava djece Grad Split nas je informirao da se subvencioniranje pokaznih karata za učenike sportaše osigurava kroz Program javnih potreba u športu Grada Splita. Ponovno smo se obratili Gradu, pozdravili aktivnost i ulaganje u sport, te im preporučili da u skladu s ciljevima *Nacionalne strategije za prava djece u RH za razdoblje od 2014. do 2020. godine*, te s konvencijskim načelima nediskriminacije i najboljeg interesa djece, kroz programe javnih

potreba u kulturi, umjetnosti i obrazovanju također osiguraju pomoć roditeljima i obiteljima sufinanciranjem prijevoza djece koja pohađaju druge izvanškolske aktivnosti.

Podizanje kvalitete obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina

Kao rezultat stručnog sastanka „Analiza stanja djece pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj“ koji je pravobraniteljica za djecu organizirala krajem 2018. s predstavnicima odgojno-obrazovnih institucija u kojima se školuju djeca pripadnici manjina, predstavnicima udruženja i organizacija civilnog društva te predstavnicima Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, pravobraniteljica za djecu je MZO-u uputila preporuku za podizanje kvalitete obrazovanja učenika nacionalnih manjina. Preporučila je: poduzimanje aktivnosti usmjerenih većoj fleksibilnosti obrazovnog sustava pri upisu u prvi razred srednje škole za učenike pripadnike nacionalnih manjina; pravovremeno osiguravanje stručne pedagoške dokumentacije i prijevoda udžbenika na jezik i pismo nacionalnih manjina; veću zastupljenost vjerskih, povijesnih i kulturoloških sadržaja nacionalnih manjina u kurikulumu; dodatno zapošljavanje stručnih suradnika u školama u kojima se školuju učenici pripadnici nacionalnih manjina; mogućnost refundacije putnih troškova za nastavu subotom; sprečavanje diskriminacije djece pripadnika srpske nacionalne manjine u izražavanju na svom jeziku i pismu u školama; prevenciji vršnjačkoga nasilja, posebice između hrvatskih i srpskih učenika; povećanje mogućnosti sudjelovanja učenika pripadnika nacionalnih manjina u aktivnostima povezanim s obrazovanjem; te ulaganje dodatnih napora u podizanje kvalitete obrazovanja učenika pripadnika romske nacionalne manjine. MZO je prihvatio preporuku.

Unapređenje kadrovskih i prostornih uvjeta OŠ dr. Ivana Novaka u Macincu

Nakon obilaska OŠ dr. Ivana Novaka u mjestu Macinec, uočili smo nedostatne prostorne kapacitete škole. Specifičnost škole je velika zastupljenost učenika romske nacionalne manjine te provođenje programa predškole za djecu Roma. Zbog nedostatnih prostornih kapaciteta, u školi se ne provodi program produženog boravka, škola nema sportsku dvoranu, već se nastava tjelesne i zdravstvene kulture provodi u jednoj većoj učionici. Stoga smo Međimurskoj županiji uputili preporuku da izgradnju školske dvorane postavi kao svoj prioritet te da se poduzmu aktivnosti s ciljem proširenja školske zgrade kako bi se stvorili prostorni kapaciteti za provođenje produženog boravka. Međimurska županija, kao osnivač škole, obavijestila nas je da je upoznata s problemom te da i sami traže način njegova rješavanja. S obzirom da nadogradnja školskog objekta predstavlja veliko financijsko opterećenje za županiju, u tom procesu traže pomoć suinvestitora i mogućnosti (su)financiranja sredstvima EU-a.

Prilikom obilaska saznali smo za potrebu zapošljavanja kuharice na puno radno vrijeme u školskoj kuhinji, budući da se u školi pripremaju ne samo mliječni, već i topli obroci za učenike i za djecu polaznike predškole, preporučili smo MZO-u da odobri zapošljavanje kuharice na puno radno vrijeme. MZO nije prihvatio preporuku.

Podrška pomoćnika u nastavi za učenike s TUR

S obzirom na situaciju ukidanja pomoćnika u nastavi određenom broju učenika s TUR pred početak školske godine 2019./2020., što je negativno utjecalo na učenike i njihove roditelje, uputili smo preporuku MZO-u. Preporučili smo da se započeti proces odlučivanja o produživanju, odnosno ukidanju podrške pomoćnika u nastavi/stručnog komunikacijskog posrednika (SKP) za učenike s TUR odgodi za sljedeću školsku godinu (2020./2021.), a da se

školsku godinu 2019./2020. iskoristi za pravodobno i temeljito planiranje toga procesa te pripremu djeteta i školskog okruženja za mogući nastavak školovanja bez podrške pomoćnika u nastavi/SKP. Preporuka je djelomično prihvaćena. MZO nije prekinuo proces ukidanja pomoćnika/SKP, ali je osnovao dodatno *Povjerenstvo za provjeru opravdanosti neodobrenih zahtjeva za dobivanje prethodne suglasnosti za uključivanje pomoćnika u nastavi* koje je razmatralo pritužbe osnivača škola, škola i roditelja učenika s TUR, te naknadno odobrilo određeni broj (prvotno uskraćenih) pomoćnika/SKP. Također je MZO započeo proces dodatnog educiranja i jačanja kapaciteta odgojno-obrazovnih djelatnika i ostalih dionika u procesu odobravanja podrške pomoćnika u nastavi/ SKP za djecu s TUR.

2. RANJIVE SKUPINE

Zaštita prava djece na otocima

Na temelju anketiranja djelatnika CZSS-a na otocima o socijalnoj skrbi i obiteljsko-pravnoj zaštiti te funkcioniranju sustava zaštite prava djece na otocima, koju smo proveli krajem 2018. i početkom 2019.², uputili smo preporuke MDOMSP-u i Hrvatskoj komori socijalnih radnika. Istaknuli smo potrebu unapređivanja i reorganizacije sustava: zapošljavanje i educiranje stručnjaka, intenziviranje preventivnih aktivnosti uz obveznu međuresornu suradnju, angažman mobilnih timova u otočnim ili drugim udaljenim sredinama te unapređivanje protokola postupanja u slučajevima bilo kojeg oblika nasilja uz jačanje međuresorne suradnje. MDOMSP nas je izvijestio o povećanju broja zaposlenih stručnih radnika u CZSS-ima (odobreno 61 novo zapošljavanje) te poboljšanju uvjeta njihovog rada. CZSS-ima je raspoređeno 46 službenih vozila, a nastavljene su i aktivnosti na poboljšavanju prostornih uvjeta (izgradnjom novih objekata, ulaganjem u obnovu poslovnih prostora te ulaganjem u prostore obiteljskih centara). Također MDOMSP nas je izvijestio da se, prema Godišnjem programu stručnog usavršavanja stručnih radnika u ustanovama socijalne skrbi, provode kontinuirane edukacije stručnih radnika, da različite edukacije provode i strukovne udruge, a da je MDOMSP omogućio organizaciju supervizijskih grupa na terenu. U odnosu na međuresornu suradnju istaknuto je provođenje programa „Za snažniju obitelj“, koji MDOMSP provodi u suradnji s UNICEF-om, a cilj mu je jačanje roditeljskih kompetencija i širenje socijalnih usluga za obitelji s djecom.

Zaštita djece stranih državljana bez pratnje roditelja

S obzirom na probleme u prihvatu i pružanju zaštite djeci bez pratnje stranim državljanima koja se zateknu na području Hrvatske, ponovno smo uputili preporuku MDOMSP-u. Preporučili smo da poduzmu aktivnosti za osiguranje odgovarajućeg smještaja za djecu bez pratnje koji bi zadovoljio specifične potrebe ove skupine djece u vidu specijalizirane ustanove za njihov prihvata i dijagnostički tretman, u kojoj bi na jednom mjestu bili osigurani svi resursi potrebni sa rad s tom djecom. Upozorili smo na potrebu da se djelatnike CZSS-a upozori da djeci iz ove skupine ne imenuju kao posebnog skrbnika osobe iz kruga stranih državljana s kojima je dijete zatečeno. Također smo preporučili da u Međuresorno povjerenstvo za zaštitu djece bez pratnje uključe predstavnike Ministarstva rada i mirovinskog sustava (MRMS). U cilju razvijanja mreže podrške stručnjacima koji se svakodnevno skrbe o djeci bez pratnje, preporučili smo da MDOMSP imenuje osobu koja bi svojim stručnim znanjem pomagala u prevladavanju međuresornih teškoća s kojima se stručnjaci suočavaju te da o

---

² Rezultati ankete prikazani su u Izvješću pravobraniteljice za djecu za 2018., str.196.

imenovanju koordinatora obavijeste stručnjake na terenu, druga nadležna ministarstva i pravobraniteljicu za djecu. Preporuka je načelno prihvaćena.

Zaštita odgajnika u Domu za odgoj djece i mladeži Pula

Nakon saznanja o vršnjačkom nasilju i obavljenog obilaska ustanove, Domu za odgoj djece i mladeži u Puli te MDOMSP-u uputili smo preporuke za poduzimanje mjera za sprečavanje štetnih djelovanja kojima su ugrožena prava i interesi djece te za unapređivanje trenutnog stanja. Preporuke se odnose na osiguranje primjerenih prostornih uvjeta za boravak djece, a ujedno smo dugoročno preporučili izmjestiti ustanovu na drugu lokaciju jer je postojeća zastarjela i nije u skladu sa suvremenim tretmanskim potrebama. Preporučili smo da se u ustanovi na svako nasilje odmah snažnije i primjerenije reagira te da se posebno obzirno postupa s djetetom koje je pretrpjelo nasilje, da ga se odmah i trajno zaštiti od svake daljnje mogućnosti utjecaja počinitelja te ponavljanja nasilja ili odmazde zbog prijave (sigurnosni plan) te da mu se pruži psihosocijalna podrška. Također smo preporučili: provoditi preventivne programe za suzbijanje i sprečavanje nasilja na razini cijele ustanove te uključiti sve korisnike; provoditi tretmanske programe za specifične oblike poremećaja u ponašanju te općenito unaprijediti stručni tretmanski rad sa svom djecom i stručne kompetencije odgojnog osoblja; intenzivirati međuresornu suradnju putem održavanja sastanaka i „studije slučaja“; osnažiti povjerenje djece u djelatnike i omogućiti djeci sigurno i nesmetano prijavljivanje svakog nasilja te prijavu kršenja drugih prava; preciznije i jasnije voditi službene zabilješke i upute (datumi, aktivnosti, planovi); unaprijediti organizaciju rada djelatnika. Obaviješteni smo da su preporuke prihvaćene te će se pristupiti njihovoj realizaciji u skladu s mogućnostima.

Priopćenje pravobraniteljice za djecu u povodu najave prosvjeda „Za normalan život“ u Međimurju

Pravobraniteljica za djecu izrazila je zabrinutost u povodu održavanja prosvjeda „Za normalan život“ u Međimurju (1. lipnja 2019.) koji je podržao dio građana Međimurja zbog sigurnosnih problema. Prosvjed usmjeren protiv dijela građana – pripadnika romske nacionalne manjine – ocijenila je neprihvatljivim. Apelirala je na nadležne institucije (prvenstveno PU Međimursku) da spriječe svaku aktivnost koja izravno ili neizravno može ugroziti sigurnost djece te njihovo pravo na dostojanstvo i integritet za vrijeme trajanja prosvjeda. Također je predložila da se nastojanja za unapređenje stanja sigurnosti na području Međimurske županije usmjere na razvijanje kvalitetne i učinkovite komunikacije između romske zajednice i institucija države i županije, razvijajući pritom toleranciju, razumijevanje i međusobno uvažavanje mišljenja.

Podizanje kvalitete života romske djece u Međimurskoj županiji

Nakon prosvjeda pod nazivom „Za normalan život“ u Međimurju pravobraniteljica je posjetila Međimurje, obišla neka područja te održala sastanak s relevantnim dionicima u vezi sa zaštitom prava djece te kvalitetom života djece pripadnika romske nacionalne manjine u Međimurju. Prvo je uputila cjelovitu preporuku za podizanje kvalitete života romske djece u Međimurskoj županiji Vladi RH, a zatim, s obzirom na pogoršanje situacije, i drugim dionicima (Hrvatski sabor, MUP, Međimurska županija, Grad Čakovec, PU Međimurska i CZSS Čakovec). Preporučili smo organiziranje konferencije slučaja na kojoj bi sudjelovali predstavnici Vlade RH, ministarstava koja su usko povezana s navedenom problematikom,

Međimurske županije, gradova i općina te predstavnici Vijeća romske nacionalne manjine. Ujedno smo preporučili da se odobri zapošljavanje dodatnih policijskih službenika, kao i dodatnih djelatnika u sklopu CZSS-a Čakovec te da se formiraju mobilni multisektorski timovi koji bi omogućili brže rješavanje problema na terenu. Preporučili smo da se povećava učinkovitost provedbe mjera obiteljsko pravne zaštite te edukacije i savjetovanja za romske roditelje u lokalnoj zajednici te suradnja s organizacijama civilnog društva u lokalnoj zajednici. Također smo preporučili da se pronađe prostor u romskim naseljima u kojem bi se održavale aktivnosti s djecom te radionice i savjetovanja za roditelje. Naglasili smo potrebu veće podrške romskoj djeci s problemima u ponašanju, posebno u okviru provođenja izvaninstitucionalnih odgojnih mjera za maloljetne počinitelje kaznenih djela. U odnosu na dostupnost odgoja i obrazovanja, naglasili smo potrebu uvođenja dvogodišnjeg besplatnog programa predškole za djecu Rome, na što upozoravamo već duži niz godina.

Dječje siromaštvo

Uputili smo preporuku MDOMSP-u koja se odnosi na dječje siromaštvo i djecu koja žive u siromašnim obiteljima, a ne pripadaju skupinama djece s TUR, problemima u ponašanju (PUP), djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, pripadnika nacionalnih manjina i dr. Preporučili smo razmatranje propisivanja dodatne socijalne usluge, radi sprečavanja, prepoznavanja ili rješavanja problema zbog siromaštva, usmjerene na osnaživanje djeteta, podršku u obrazovanju, pomoć u učenju, unapređivanje vještina djece, prevenciju napuštanja školovanja. Predložili smo unošenje takve socijalne usluge u mrežu socijalnih usluga, kao i dodjelu bespovratnih sredstava subjektima (udrugama, vjerskim zajednicama, drugoj pravnoj osobi, obrtniku, fizičkoj osobi ...) koji pružaju takvu uslugu u zajednici. Preporučili smo i potpuni obuhvat djece predškolskim odgojem te omogućavanje djeci nezaposlenih roditelja uključivanje u predškolski odgoj (zbog pozitivnih kompenzacijskih učinaka za dijete, ali i da bi se omogućilo roditelju da aktivno traži zaposlenje), osiguravanje besplatne školske prehrane i učenicima iz socijalno ugroženih obitelji koji pohađaju srednju školu, te osnaživanje CZSS-a, ekipiranje njihovih timova, osiguravanje odgovarajućih radnih uvjeta, resursa i edukacija kako bi mogli biti glavni nositelji socijalnih usluga za pomoć djeci u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti te koordinatori svih socijalnih usluga s tim ciljem u zajednici. MDOMSP nas je izvijestio o mjerama koje se poduzimaju u borbi protiv dječjeg siromaštva.³

Ostvarivanje prava djece u domovima socijalne skrbi za djecu s PUP

Na temelju višegodišnjeg praćenja uočili smo nezadovoljavajuće stanje u domovima socijalne skrbi za djecu s problemima u ponašanju i ugroženost brojnih prava djece koja se nalaze u tim ustanovama. Nedostatno je djelovanje sustava na otklanjanju tog stanja jer jednokratne mjere, koje su poduzimane nakon naših upućenih preporuka i inspekcijskim nadzorima utvrđenih nepravilnosti, nisu dovodile do sustavnog unapređivanja položaja djece u tim ustanovama. Stoga smo MDOMSP izvijestili o našim zaključcima, upozorili na kršenje brojnih prava djece domovima te podsjetili na više do sada upućenih preporuka za unapređivanje njihovog položaja. Uputili smo i preporuku za izradu Akcijskog plana unapređivanja prava i interesa djece koja se nalaze u domovima za djecu s problemima u ponašanju te smo o stanju u tim domovima obavijestili i Hrvatski sabor. Također smo uputili prijedlog za sazivanjem međuresornih sastanaka na najvišoj političkoj i stručnoj razini. Naša upozorenja, preporuke i prijedlozi prihvaćeni su te smo obaviješteni da je u planu poduzimanje mjera.

---

³ Više o tome u poglavlju *Socijalna prava*.

Zaštita prava odgajnika u Odgojnom domu Mali Lošinj

Obilaskom Odgojnog doma Mali Lošinj uočili smo ugrožavanje brojnih prava i interesa djece u toj ustanovi, s obzirom na nezadovoljavajuće životne uvjete te stručni tretman i odnos prema djeci narušenog mentalnog zdravlja. Od MDOMSP-a smo zatražili da obavi nadzor kojim bi se u cijelosti analiziralo stanje. Zbog zastarjelih i neprimjerenih prostornih kapaciteta uputili smo preporuku da se ustanova preseli u primjereniji objekt te da se izmjesti na lokaciju koja će djeci osigurati dostupnije usluge dječjeg psihijatra i različitih servisa potrebnih za socijalizaciju i razvoj djece s PUP. Preporučili smo unapređivanje stručnog rada s djecom te stručnih znanja i vještina djelatnika, od kojih većina nema temeljno obrazovanje primjereno radu u s djecom sa složenim problemima u ponašanju. Također smo preporučili unapređivanje međuresorne suradnje na najvišoj razini u interesu djece.

3. ZDRAVLJE

Organizacija nastave za srednjoškolce u zdravstvenoj ustanovi

Od 2016. godine u preporukama na početku školske godine MZO-u ukazujemo na potrebu većeg angažmana MZO-a u cilju osiguravanja nastave u bolnici za svu djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi koja se nalaze na bolničkom liječenju, sukladno propisima. S obzirom na informaciju da organizacija nastave za srednjoškolce tijekom njihovog bolničkog liječenja nije zaživjela, imajući u vidu brojne prednosti pohađanja nastave u bolnici, posebno za djecu koja se nalaze na dužem bolničkom liječenju, MZO-u smo preporučili neodgodivo organiziranje nastave u bolnici i za učenike srednjih škola. MZO nas je izvijestio kako nije zaprimio zahtjeve osnivača srednjih škola za davanje suglasnosti MZO-a na temelju koje bi se mogli ustrojiti razredni odjeli radi provedbe srednjoškolske nastave u zdravstvenoj ustanovi. MZO je također naveo da će prilikom izrade nove Mreže školskih ustanova uvažiti našu preporuku vezanu za organizaciju nastave u zdravstvenoj ustanovi za učenike upisane u srednjoškolske programe. Budući da je izostao željeni pozitivni pomak, naše postupanje nastavljamo.

Privremeno bolničko liječenje djece sa psihičkim smetnjama

Na poticaj liječnika iz jedne opće bolnice, upitali smo MZ kako bi na najbolji način, u interesu djeteta, trebalo biti organizirano privremeno bolničko liječenje djece s psihičkim smetnjama u bolnicama koje se ne nalaze na Listi psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba do trenutka kada je moguće realizirati njihovo liječenje u zdravstvenim ustanovama s Liste. MZ nas je izvijestio kako je navedena tematika razmatrana na sjednici Povjerenstva za dječju i adolescentnu psihijatriju te nas upoznao sa sadržajem njihovog stručnog mišljenja. MZ-u smo preporučili da o mišljenju Povjerenstva za dječju i adolescentnu psihijatriju obavijesti sve zdravstvene ustanove u kojima se liječe djeca. U odgovoru na našu preporuku MZ nas je obavijestio kako je prije njezine realizacije, od stručnih društava Hrvatskog liječničkog zbora (HLZ), koja se bave unapređenjem zdravstvene zaštite djece s duševnim smetnjama, zatražilo i njihova stručna mišljenja i prijedloge za odgovarajuće rješavanje ove problematike.

Dostupnost logopedskih usluga u bolnici

Upoznati smo s problemom u odnosu na usluge logopeda za djecu u KBC-u Rijeka zbog kojeg su roditelji primorani obratiti se privatnim pružateljima usluge. Zbog deficita ove vrste stručnjaka koji bi bili voljni raditi u javnom zdravstvu, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO) je roditeljima ponudio mogućnost korištenja logopedskog tretmana izvan mjesta prebivališta, što za većinu nije ostvarivo. Stoga roditelji koriste usluge privatnog logopedskog kabineta bez mogućnosti da HZZO refundira trošak privatne logopedske usluge, s obrazloženjem da HZZO ne može snositi trošak usluga logopeda u privatnom aranžmanu „budući da su obavljene u ustanovama s kojima Zavod nije sklopio ugovor“. MZ-u, HZZO-u i KBC-u Rijeka preporučili smo neodgodivo pronalaženje rješenja temeljem kojeg bi djeci koja žive na području Rijeke i onoj koja uobičajeno koriste usluge KBC-a Rijeka bio osiguran logopedski tretman na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja. Obaviješteni smo kako je u srpnju 2019. KBC Rijeka započeo s redovitim radom na provođenju logopedske terapije u Zavodu za audiologiju i fonijatriju. Budući da su nam se i nakon toga obratili roditelji i obavijestili nas o novim kadrovskim promjenama vezanim za broj zaposlenih logopeda, stanje u pogledu dostupnosti logopedskog tretmana djeci u KBC-u Rijeka i dalje pratimo.

Suradnja institucija u zaštiti zdravstvenih prava djeteta

Unazad nekoliko godina svjedoci smo slučajeva u kojima roditelji odbijaju preventivne i dijagnostičke postupke te liječenje djeteta koje liječnici smatraju nužno potrebnim, čime je dovedeno u pitanje ostvarivanje zdravstvenih prava djeteta u njegovom najboljem interesu prema čl. 24. i čl. 3. *Konvencije o pravima djeteta*. Pokazalo se da, premda propisi nude određene mehanizme zaštite djece u takvim slučajevima, često nedostaje odlučnosti da se oni dosljedno primijene i da se zaštita najboljeg interesa djeteta doista razmatra kao prioritetno pitanje koje mora imati prednost pred interesima roditelja. Radi djelotvornije primjene postojećih mehanizama zaštite djeteta u slučajevima kad odluke roditelja nisu u interesu djeteta i predstavljaju povredu njegovih zdravstvenih prava, te radi veće sigurnosti stručnih radnika prilikom postupanja usmjerenog zaštiti prava djeteta, Ministarstvu zdravlja, MDOMSP-u i Ministarstvu pravosuđa preporučili smo izradu protokola postupanja i suradnje nadležnih institucija iz područja zdravstva, socijalne skrbi i pravosuđa u slučajevima u kojima roditelji odbijaju preventivne i dijagnostičke postupke te liječenje djeteta koje liječnici smatraju nužno potrebnim. Doznajemo da je, kao odgovor na našu preporuku, na inicijativu Ministarstva zdravlja održan sastanak predstavnika institucija radi definiranja razina odgovornosti.

Smještaj roditelja uz dijete na bolničkom liječenju

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja* predviđaju pravo djeteta i roditelja na smještaj roditelja uz dijete na bolničkom liječenju. No, ostvarenje ovog prava ovisi o smještajnim kapacitetima ugovorne bolničke ustanove u kojoj se dijete liječi. Uputili smo preporuku KBC-ima Zagreb, Split, Rijeka i Osijek, Klinici za dječje bolesti Zagreb, Dječjoj bolnici Srebrnjak u Zagrebu, te općim bolnicama Varaždin, Dubrovnik te „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak, da poduzmu potrebne mjere kako bi se ostvario kapacitet za odgovarajući smještaj roditelja uz dijete u što većoj mjeri. Podsjetili smo da je UN-ov Odbor za prava djeteta istaknuo zabrinutost zbog toga što su, usprkos zakonodavnim poboljšanjima koja roditeljima dopuštaju da ostanu u bolnici sa svojom djecom, prostori za smještaj još uvijek ograničeni te je preporučio da država ojača

napore kako bi u praksi osigurala da djeca u slučaju hospitalizacije nisu odvojena od svojih roditelja te da se s njima postupa u skladu s pravima iz *Konvencije o pravima djeteta*. Navedene zdravstvene ustanove izvijestile su nas o svojim kapacitetima.⁴

4. PRIVATNOST

Zaštita privatnosti djece u postupcima pred ESLJP-om

Tijekom 2019. ponovili smo preporuku Hrvatskoj odvjetničkoj komori (HOK) o potrebi zaštite privatnosti djece u postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP). Preporuka je nastavak na aktivnosti iz 2018. koje smo poduzeli doznajući za postupke koji su se vodili pred ESLJP-om, u kojima podnositelji zahtjeva nisu postavili zahtjev za anonimizacijom pa su odluke objavljene uz navođenje osobnih podataka djece. Kako nismo dobili informacije od strane HOK-a o reakciji i učincima naše preporuke iz 2018., preporuku smo ponovili u rujnu 2019. Podsjetili smo i upozorili da medijsko izlaganje djece, neovisno o tome postoji li za to suglasnost roditelja, uvelike ugrožava privatnost djece i može imati negativni utjecaj i na njihov daljnji psihofizički razvoj te preporučili odvjetnicima da se suzdrže od javnih istupa i komentiranja slučajeva koji se odnose na djecu. S obzirom na veliki broj postupaka u kojima se odlučuje o pravima i interesima djece, a u kojima su stranke zastupane po odvjetnicima, s obzirom na važnost odvjetnika i njihovu ulogu u kreiranju prakse i mogućnosti doprinosa zaštiti najboljih interesa djece, preporučili smo HOK-u da sa stajalištem i zaključcima o zaštiti privatnosti djece upoznaju odvjetnike te da svojim zalaganjem u praksi doprinesu ostvarivanju zaštite prava djece na privatnost.

Zaštita dostojanstva i privatnosti djece-pacijenata

O potrebi primjerenijeg izvještavanja u medijima o djeci koja se nalaze na liječenju u bolnici zbog teških bolesti ili stradanja u nesrećama, uputili smo preporuku MZ-u da izradi Smjernice za zaštitu dostojanstva i privatnosti djece-pacijenata, koje bi bile namijenjene zdravstvenome osoblju i rukovoditeljima zdravstvenih ustanova. Smjernice bi trebale uključiti i praktične upute o načinu informiranja javnosti o pojedinim slučajevima liječenja djece za koje postoji javni interes, o opsegu podataka koji se smiju iznijeti i načinu na koji se to može učiniti, a da se time ne nanese šteta djetetu. Prateći medijsko izvještavanje o djeci uočili smo niz primjera u kojima je zdravstveno osoblje nepotrebno iznosilo podatke o dijagnozama djece i njihovom zdravstvenom stanju, o ozljedama djeteta stradalog u nesreći ili zbog nasilja, o medicinskim zahvatima, o tome tko posjećuje dijete i druge informacije koje su liječnici dužni čuvati kao profesionalnu tajnu. Iako mediji pritom najčešće ne otkrivaju identitet djeteta, to ne umanjuje štetu koja je nanesena djetetu javnim iznošenjem podataka o njemu, pogotovo s obzirom na to da sve te informacije ostaju trajno dostupne na internetu. Takvo stanje realno predstavlja rizik za brojne nove slučajeve povreda prava na privatnost djece-pacijenata, stoga smatramo nužnim da MZ aktivnije pridonese rješavanju tog problema. MZ je zatražio mišljenje i prijedloge od HLZ-a i Hrvatske liječničke komore (HLK).

Kršenje prava na privatnost djece na službenim stranicama Grada Vukovara

Potaknuti prijavama i saznanjima o objavi videosnimke na službenim stranicama Grada Vukovara sa snimljenom djecom koja na lokalnoj nogometnoj utakmici ne ustaju na

---

⁴ Više o tome u poglavlju *Zdravstvena prava*.

intoniranje hrvatske himne, uputili smo preporuku Gradonačelniku Vukovara. Preporučili smo da videosnimku odmah ukloni sa službenih stranica, budući da se javnom objavom krši pravo na privatnost te ugrožavaju prava djece pripadnika srpske nacionalne manjine. Gradonačelnik nas je obavijestio da je preporuka prihvaćena te je sporni video zapis uklonjen.

Edukacija djelatnika u sustavu socijalne skrbi o komunikaciji s novinarima

Potaknuti medijskim objavama o pojedinim slučajevima djece u kojima se navode detalji iz djetetovog života i mjere koje je poduzeo sustav socijalne skrbi, a kao izvor informacija mediji navode djelatnike ustanova socijalne skrbi, uputili smo preporuku MDOMSP-u da educira djelatnike o načinu komunikacije s novinarima. Iako novinari nisu objavili imena djece, detaljne informacije o njima nedvojbeno u njihovoj sredini ukazuju na njihov identitet i na njihove obitelji, što predstavlja kršenje djetetovog prava na privatnost te predstavlja kažnjivo ponašanje. Informacija o mjerama koje prema djetetu poduzima sustav socijalne skrbi također moraju biti zaštićene i djelatnici ih ne smiju otkrivati novinarima.

5. SLOBODNO VRIJEME

Prava djece sportaša u stegovnom postupku

Zbog slučajeva u kojima su protiv djece pokrenuti stegovni postupci nakon izražene namjere prelaska u drugi klub, obratili smo se HOO-u, kao krovnoj sportskoj udruzi te zamolili da preporuke prosljede svojim članicama, nacionalnim sportskim savezima. Ukazali smo da djeca za pokretanje postupka i izricanje pojedinih mjera često saznaju naknadno, tek nakon što su odluke donesene, kao i da se djeci izriču suspenzije koje ograničavaju mogućnost treniranja i natjecanja, čime se ujedno zanemaruje obrazovna i odgojna uloga sporta. Nacionalnim sportskim savezima preporučili smo da preispitaju odredbe svojih općih akata koje reguliraju prelazak djece sportaša iz kluba u klub te ih izmijene na način da osiguraju slobodno sudjelovanje djece u sportskim aktivnostima, pojednostave procedure ishođenja ispisanica za svu djecu koja se amaterski bave sportom ili nemaju s klubovima potpisane ugovore te omogućće da djeca mogu, ako njihovi zakonski zastupnici smatraju da je to u interesu djeteta, promijeniti članstvo u klubu neovisno o rokovima prelaska za profesionalne sportaše. Također, nacionalnim sportskim savezima preporučili smo da preispitaju odredbe svojih općih akata kojima su regulirani stegovni postupci te da u njima zajamče prava djece i njihovih zakonskih zastupnika na informaciju, kao i prava na sudjelovanje u postupku, da standardiziraju postupke u kojima kao stranke sudjeluju djeca tako da osiguraju najvišu razinu zaštite prava djece koja su osumnjičena da su počinila stegovni prekršaj, uvažavajući djetetovu dob i zrelost. HOO-u smo dodatno preporučili da svojim daljnjim aktivnostima i angažmanom potakne nacionalne sportske saveze na ujednačavanje kriterija vezano uz problematiku prelaska djece sportaša u drugi klub i vođenja stegovnih postupaka na svim razinama. Dosad nismo zaprimili odgovor na preporuku.

Organizacija prijevoza djece sportaša na sportska natjecanja

Prateći zaštićenost prava djece koja se bave sportom, zamijetili smo potrebu normiranja prijevoza djece sportaša na natjecanja/turnire i pripreme, čime bi se izbjegli brojni rizici. Problem su prepoznali i Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Središnji državni ured za šport (SDUŠ), koji su 2018. izradili zajedničku *Preporuku o organiziranom prijevozu sportaša na natjecanja i pripreme*. Dok se problematika na odgovarajući način ne normira, kao i dok spomenuta preporuka u potpunosti ne zaživi, obratili smo se Hrvatskom

olimpijskom odboru (HOO), nacionalnim sportskim savezima i županijskim sportskim zajednicama te preporučili da se zauzmu za rješavanje ovog problema te da svojim općim aktima pruže odgovarajuću financijsku i organizaciju podršku klubovima vezano uz organizaciju i putovanja na natjecanja ili pripreme. Kao odgovor na preporuku dobili smo izvješća Zajednice športskih udruga Grada Osijeka i Sportske zajednice Grada Labina, pri čemu njihova iskustva i angažman možemo istaknuti kao primjer dobre prakse u rješavanju problema financiranja i organizacije putovanja na natjecanja. O svojim iskustvima i zapažanjima izvijestio nas je i RK Zagorec iz Krapine.

Dječje igraonice

Područje dječjih aktivnosti u igraonicama za djecu pravno je neuređeno zbog čega je ugrožena sigurnost djece. Reguliran je jedino rad onih koje su osnovane i djeluju u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (ZPOO) te po toj osnovi podliježu nadzoru. Druge igraonice koje služe slobodnoj igri djece (same ili s roditeljima) ili proslavama rođendana zbog nedostatka propisa ne podliježu kontroli prostornih uvjeta, opreme ni kompetencija osoba u kontaktu s djecom, kako prilikom otvaranja igraonice tako ni povodom prijave nepravilnosti u radu, a nerijetko, osim igre i proslava, takve igraonice šire usluge i na različite edukativne radionice ili poduke koje se provode bez kontrole programa i osoba. Takve se igraonice u praksi otvaraju kao obrti, trgovačka društva, udruge. U 2019. smo održali radni sastanak s predstavnicima MDOMSP-a, MZO-a, Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta (MGPO), Državnog inspektorata, Ureda Vlade RH za udruge, Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja te Hrvatske akreditacijske agencije. Na sastanku smo predložili da MDOMSP bude inicijator i predlagatelj teksta propisa te da bude nadležan za nadzor igraonica, no MDOMSP smatra da bi MZO trebao preuzeti obvezu izrade prijedloga izmjena i dopuna ZPOO-a kako bi obuhvatili rad svih dječjih igraonica ili predložiti izradu novog propisa. Unatoč stavu nadležnih ministarstva o potrebi reguliranja rada svih dječjih igraonica, još nije dogovoreno koje će ministarstvo biti nadležno za iniciranje i predlaganje propisa. Zato smo uputili preporuku predsjedniku Vlade RH da se uključi u određivanje nadležnog tijela. Obaviješteni smo da je Ured predsjednika Vlade RH uputio preporuku MDOMSP-u i MZO-u da poduzmu daljnje korake za rješavanje ove problematike, ali zasad nemamo informacija o tome je li određeno nadležno tijelo.

Preporuke u povodu ljetnih školskih praznika

I ove godine uputili smo javnosti preporuke o zaštiti prava i interesa djece tijekom ljetnih praznika, s obzirom na pojačane rizike kojima su djeca izložena za to vrijeme. Pozvali smo roditelje da tijekom godišnjeg odmora što više vremena provedu zajedno s djecom te da vode računa o njihovoj sigurnosti na igralištima, u prometu, na plaži i u ostalim aktivnostima. Pozvali smo JLS-e, udruge za djecu, sportske, obrazovne, kulturne i vjerske organizacije te centre za djecu, mlade i obitelj da osiguraju bogatu ponudu dostupnih i po mogućnosti besplatnih sadržaja za djecu kako bi što više njih moglo ljetne praznike provesti u poticajnom i sigurnom okružju. Dodatnu podršku pritom trebaju djeca korisnici socijalne pomoći i djeca s TUR, a pozvali smo i medije da redovito informiraju o ponudi sadržaja za djecu. Roditelje smo pozvali na pojačan oprez zbog rizika od stradanja djece u vodi te od prejakog sunca i visokih temperatura zraka, upozorili smo vlasnike igrališta, osobito JLS-e, na njihovu obvezu održavanja i redovitih nadzora uređenosti igrališta i ispravnosti postavljenih sprava. Vlasnike dječjih igraonica i organizatore aktivnosti u igraonicama upozorili smo da su dužni: omogućiti sigurnost djece tijekom boravka u igraonici; provjeriti jesu li osobe koje angažiraju za rad s djecom osuđivane za kaznena djela na štetu djece i je li protiv njih započeo kazneni progon.

Isto upozorenje uputili smo i organizatorima ljetnih kampova i škola u koje djeca odlaze na odmor, učenje i zabavu bez roditelja te su povjerena na skrb voditeljima. Također smo pozvali na: zaštitu sigurnosti djece u prometu; podršku roditelja djetetu prilikom odlaska na praznike kod drugog roditelja s kojim dijete ne živi; zaštitu djeteta od rada koji je za njega štetan i ugrožava njegovo zdravlje; zaštitu djece koja prose; zaštitu djece od gospodarskog iskorištavanja i rada u poljoprivredi; zaštitu djece pri noćnim izlascima te poštovanje zakona o zabrani prodaje i usluživanja alkoholnih pića osobama mlađim od 18 godina. Također smo pozvali roditelje da upute djecu u načine sigurnijeg korištenja interneta te da na digitalnim uređajima koje koriste djeca aktiviraju zaštitne programe.

6. SIGURNOST

Sigurnost djece na igralištu

Saznavši za ugroženu sigurnost djece na improviziranom igralištu koje se nalazi na parkiralištu ispred Franjevačkog klerikata u Splitu, klerikatu smo ukazali na rizike i ugroženu sigurnost djece preporučivši da poduzmu odgovarajuće radnje radi podizanja razine sigurnosti djece. Na preporuku je odgovorio gvardijan Franjevačke provincije Presvetog otkupitelja koji nam je zahvalio što smo im osvijestili opasnosti i potaknuli na preventivno djelovanje. Sukladno našoj preporuci poduzete su mjere za sigurnost djece.

Zaštita djece u prometu

Na našu inicijativu u Hrvatskome saboru održana je tematska sjednica Odbora za obitelj, mlade i sport o zaštiti prava djece u prometu. U raspravi su, osim zastupnika, sudjelovali predstavnici resornih ministarstva, prometni stručnjaci te predstavnici udruga i drugih institucija i organizacija koje se bave zaštitom prava djece, posebno njihovom sigurnosti u prometu. Sjednica je rezultirala donošenjem zaključaka utemeljenih na preporukama pravobraniteljice za djecu. Načelno se odnose na jačanje preventivnih aktivnosti i programa, snažnije i učinkovitije sankcioniranje počinitelja prekršaja, osvještavanje roditelja o sigurnom prijevozu djece, povećanje kvalitete autobusa, poboljšanje cestovne infrastrukture i poboljšanje hitnog medicinskog zbrinjavanja stradalih u nesrećama, korištenje autosjedalica, prijevoz djece, nova prometala poput e-romobila te stvaranje registra dobrih praksi.⁵

Sigurnost djece pri korištenju turističkog vlaka

Primivši obavijest o tome da je desetogodišnja djevojčica u Gospiću (lakše) ozlijeđena u naguravanju mase ljudi koji su se željeli voziti turističkim vlakom, gradonačelniku i Turističkoj zajednici preporučili smo da poduzmu radnje kako bi turistički vlak prometovao na siguran način, naročito u vrijeme turističkih događanja u kojima sudjeluje veliki broj ljudi. Preporuka je prihvaćena.

---

⁵ Više o tome u poglavlju *Prometna sigurnost djece*.

7. ZAŠTITA OD NASILJA

Zaštita djece od seksualnog nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama

Praćenjem primjene propisa u djelatnosti odgoja i obrazovanja, koji za određenu kategoriju pravomoćno osuđenih osoba propisuje zabranu zasnivanja radnog odnosa u školskoj ustanovi ili dječjem vrtiću, uočili smo da prilikom zapošljavanja u školskim ustanovama izostaje odgovarajuća provjera. Provjera postojanja zapreka za zasnivanje radnog odnosa u praksi se najčešće provodi samo traženjem tzv. *potvrde o nekažnjavanju* koju izdaju općinski sudovi, a koja dokazuje da se protiv osobe trenutno ne vodi kazneni postupak, odnosno, da u RH nije doneseno pravomoćno rješenje o provođenju istrage, ne postoji potvrđena optužnica, nije donesena presuda o izdavanju kaznenog naloga te nije donesena nepravomoćna presuda, što je također zapreka za zasnivanje radnog odnosa. Međutim, izostaje provjera prethodne osuđivanosti osoba u kaznenoj evidenciji MP-a, na što ukazuje nesrazmjer između broja zaposlenih u sustavu odgoja i obrazovanja i godišnjeg broja traženja uvjerenja za zapošljavanje u školama. Kako škole tu svoju zakonsku obvezu odgovarajuće ne provode ni prilikom novog zapošljavanja ni radi ažuriranja uvjeta za zasnivanje radnog odnosa među već zaposlenim osobama, uputili smo preporuku Prosvjetnoj inspekciji MZO-a. Preporučili smo da prilikom inspekcijskih nadzora pregledom kadrovske evidencije provjeravaju jesu li za sve zaposlenike ustanove pribavljene odgovarajuće potvrde (uvjerenje iz kaznene evidencije i uvjerenje da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak) koje dokazuju da za njih ne postoje zapreke za zapošljavanje. Odgovor na preporuku nismo primili.

Zaštita učenika od seksualnog nasilja na stručnoj praksi

Slučaj seksualnog uznemiravanja učenice na stručnoj praksi bio je povod za propitivanje odgovornosti škole za provjeru prethodne osuđivanosti osoba koje s učenicima dolaze u kontakt na stručnoj praksi. Kako je škola zauzela stav da nije odgovorna za provođenje stručne prakse pa tako ni za sigurnost i zaštitu učenika za vrijeme praktične nastave, obratili smo se MZO-u. Preporučili smo da poduzme aktivnosti kako bi škole obveznu praktičnu nastavu osigurale na način koje će biti siguran za učenike koji su je dužni pohađati. Naglasili smo da prilikom organiziranja praktične nastave i sklapanja ugovora s poslodavcem, kod kojeg će polaznici strukovnog obrazovanja provoditi praktičnu nastavu, škole moraju voditi računa o tome da jedan od kriterija pri izboru poslodavca treba biti i jamstvo da će poslodavac osigurati da osobe koje s učenicima na stručnoj praksi dolaze u kontakt nisu pravomoćno osuđivane za spolne delikte. Predložili smo da obrazovne ustanove koje provode strukovno obrazovanje upozore na potrebu obvezivanja poslodavca na provjeru prethodne osuđivanosti osoba koje dolaze u kontakt s učenicima na stručnoj praksi. MZO je prihvatio preporuku te ravnatelj svih srednjih strukovnih škole upozorio na njihovu zakonsku obvezu zaštite sigurnosti učenika te pozvao da s poslodavcima koji prihvaćaju učenike na stručnu praksu dogovore provjeru prethodne osuđivanosti osoba koje će dolaziti u kontakt s učenicima na praksi. Dodatno nas je izvijestio da škole postupaju sukladno preporuci i poduzimaju mjere zaštite učenika na praktičnoj nastavi.

Zaštita djece od seksualnog nasilja u sportu

Prateći ostvarivanje prava djece na zaštitu od nasilja uočili smo kako djeca u okviru sportskih aktivnosti nisu u dovoljnoj mjeri zaštićena, budući da propisi i postojeća praksa ne osiguravaju odgovarajuću provjeru prethodne osuđivanosti osoba koje u sportskim klubovima dolaze u kontakt s djecom. Upozorili smo SDUŠ na propuste u zakonskom izričaju, kako bi se inicirale izmjene *Zakona o sportu*, a HOO-u smo uputili preporuku da sve nacionalne sportske

saveze upozori na potrebu implementacije odredbe *Konvencije VE o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* te da svojim internim aktima propišu da se izdavanje dozvole za rad u okviru pojedinih nacionalnih sportskih saveza (licenca) uvjetuje uvjerenjem da se osoba ne nalazi u kaznenoj evidenciji Ministarstva pravosuđa te da se ispunjavanje tog uvjeta redovito provjerava prilikom obnove dozvole za rad. Predložili smo da nacionalni sportski savezi, u slučaju da je protiv osobe pokrenut postupak zbog kaznenog djela počinjenog na štetu djeteta, propišu privremeno ukidanje licence za rad s djecom do pravomoćnosti presude, odnosno obustave postupka. Također smo predložili da nacionalni sportski savezi na svojim web stranicama objave i redovito ažuriraju liste licenciranih osoba kako bi roditelji i druge osobe koje skrbe o djetetu mogle provjeriti dolazi jesu li osobe koje rade s njihovom djecom provjerene od strane nacionalnog sportskog saveza i ovlaštene za rad s djecom. Preporuka je prihvaćena od strane HOO-a te proslijeđena svim sportskim savezima u Hrvatskoj. Savez planinara RH preporuku je implementirao u svoje akte, a Hrvatski rukometni savez obavijestio nas je kako će svoje akte uskoro uskladiti s našom preporukom.

8. PRAVOSUĐE

Ostvarivanje prava djece zatvorenika

Praćenjem smo uočili usporeno kolanje službene pošte između našeg Ureda i zatvorenika koji nam se obraćaju radi zaštite prava djece, uslijed njihovih premještaja u drugo kazneno tijelo. Naši odgovori, često sa savjetima o zaštiti prava i interesa djece koje smo im uputili nakon obraćanja, nisu im zbog premještaja uručivani, a pošta je vraćena nama. Zbog potrebe žurnijeg kolanja pošte sa svrhom učinkovitijeg ostvarivanja prava i interesa djece, uputili smo preporuku Ministarstvu pravosuđa - Upravi za zatvorski sustav da, u slučaju premještaja zatvorenika, njegovu poštu dostavi neposredno tijelu u kojem se trenutno zatvorenik nalazi. Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav prihvatila je preporuku i o tome obavijestila sva kaznena tijela.

Izvršenje mjere istražnoga zatvora za maloljetnike

Unatoč višegodišnjem nepovoljnom stanju te prije upućenim preporukama Ministarstvu pravosuđa da se izvršenje mjere istražnog zatvora za kazneno odgovornu djecu (maloljetnike) unaprijedi i uskladi s međunarodnim standardima i nacionalnim propisima, zasad nije došlo do značajnijeg poboljšanja položaja maloljetnika. I dalje nisu osnovane zatvorene zavodske ustanove, što je obveza koju je još 2011. propisao *Zakon o sudovima za mladež*, u kojima bi bio ustrojen dijagnostički odjel i rad u malim skupinama te bi se osigurao rad i poduka koji su korisni za odgoj i stjecanje zanimanja. Zbog toga smo ponovo uputili preporuku za nužno unapređivanje položaja maloljetnika-počinitelja kaznenih djela koji su lišeni slobode tijekom kaznenog postupka i osnutak zatvorenih zavodskih ustanova.⁶

Izvršavanje kazne rada za opće dobro za spolne delikte počinjene na štetu djece

Iz podataka o izvršavanju kazne rada za opće dobro za spolne delikte počinjene na štetu djece za 2018. i dio 2019. godine, koje nam je na naše traženje dostavio MP-UZSP, uočili smo da neke od pravnih osoba u koje se osuđenici upućuju na odsluženje rada za opće dobro u

---

⁶ O preporuci smo obavijestili i Pučku pravobraniteljicu kao tijelo nadležno za obavljanje poslova *Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja* (NN 18/11, 33/15).

svojem programu imaju rad s djecom ili su djeca korisnici njihovih usluga. Stoga smo preporučili MP-u da osigura da probacijski uredi prilikom odabira pravne osobe pomnije vrše provjeru djelatnosti pravne osobe kako bi se spriječilo da osobe pravomoćno osuđene za spolne delikte na štetu djece dođu u kontakt s djecom za vrijeme izdržavanja kazne rada za opće dobro.

9. OBITELJSKO PRAVNA ZAŠTITA

Ostvarivanje sadržaja roditeljske skrbi u slučaju smrti drugog roditelja

Roditelji se susreću s teškoćama u pokušajima preuzimanja roditeljske skrbi nakon smrti drugog roditelja s kojim je temeljem sudske odluke dijete stanovalo, u slučajevima u kojima su do smrti roditelja zajednički skrbili o djeci. U važećem zakonu izostaje odredba kojom bi se propisali pravni mehanizmi zaštite prava jedinog živećeg roditelja na roditeljsku skrb nakon smrti drugog roditelja, odnosno djetetovog prava da se njegov roditelj skrbi o njemu, u slučaju kada se dijete bez pravne osnove nalazi kod treće osobe. O uočenim problemima i pravnim prazninama obavijestili smo MDOMSP te preporučili da u daljnjim aktivnostima detaljno razmotre uočenu problematiku i pravnu prazninu, kao i mogućnosti zaštite djece u sličnim slučajevima te da tijekom izmjena propisa predvide zaštitu djece i njihovog prava na roditeljsku skrb drugog roditelja, nakon smrti roditelja s kojim su do tada stanovali. MDOMSP je odgovorio da se uočeni problem može riješiti podnošenjem ispravnog prijedloga ovlaštenika te ujednačavanja sudske prakse.

Usklađivanje sudske prakse u primjeni *Obiteljskog zakona*

Provjeravajući neslužbene informacije o tome da se odredba *Obiteljskog zakona* (OBZ) o samostalnoj roditeljskoj skrbi u praksi primjenjuje na način da sudovi odluku da samo jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb donose automatizmom u svakom onom slučaju u kojem roditelji nisu postigli dogovor oko plana ili se nisu sporazumjeli u sudskom postupku, obratili smo se Vrhovnom sudu RH i županijskim sudovima. Županijski sudovi zauzeli su stav da se takva odluka ne smije donositi automatizmom nego je kod odlučivanja o samostalnoj roditeljskoj skrbi nužno utvrditi sve činjenice i okolnosti koje opravdaju donošenje takve odluke, prvenstveno u funkciji zaštite dobrobiti i interesa ml. djeteta. S obzirom na to da neki prvostupanjski sudovi odluke o samostalnoj roditeljskoj skrbi donose suprotno tom stavu, što je uočio i Županijski sud u Zagrebu, obratili smo se Vrhovnom sudu preporukom da Vrhovni sud obavijesti sve prvostupanjske sudove koji donose odluke u predmetima obiteljsko pravne problematike o stavu županijskih sudova, kako bi se ujednačilo postupanje u primjeni ovog članka OBZ-a. Vrhovni sud preporuku je prosljedio na daljnje postupanje drugostupanjskim sudovima radi usklađivanja.

Ujednačavanje prakse matičnih ureda i CZSS-a prilikom prijave rođenja djeteta maloljetnog roditelja

Uočavajući poteškoće s kojima se prilikom prijave rođenja djeteta maloljetnog roditelja susreću maloljetni roditelji i članovi njihovih obitelji obratili smo se MDOMSP-u i Ministarstvu uprave. Budući da su u konkretnom slučaju nadležni matični ured i CZSS međusobno prebacivali odgovornost zbog neupisivanja djeteta u rodni list, preporučili smo nadležnim ministarstvima da, radi usklađivanja prakse u postupanju, organiziraju edukacije za djelatnike matičnih ureda i CZSS-a o primjeni odredbi *Obiteljskoga zakona*. Također smo

preporučili da osiguraju suradnju ovih institucija u praksi te upozore na dužnost zaštite najboljeg interesa djeteta pri reguliranju statusnih prava djeteta.

10. MEDIJI

Preporuka HRT-u o zaštiti prava djece

Uputili smo preporuku Hrvatskoj radioteleviziji (HRT) da redovito organizira **edukacije za novinare i urednike** o zaštiti prava djece u medijima te da obrati dodatnu pažnju na zaštitu od potencijalno štetnih sadržaja u najavama programa, u informativnom programu (izbjegavati prizore teškog stradavanja ljudi, ne prikazivati stradalu djecu) te u oglašavanju. Iako je HRT, prema Zakonu o HRT-u, obavezan proizvoditi i objavljivati sadržaje za djecu i mlade, udio troškova dječjeg programa u ukupnim troškovima HRT-a iznosi tek oko 1%, što svjedoči o njegovoj marginalizaciji. Zato smo HRT-u preporučili da **znatno poveća ulaganja u programe za djecu i mlade**, da uloži pojačane napore u proizvodnju programa za djecu mlađe osnovnoškolske dobi, da u programima za djecu osobitu pozornost posveti sadržajima koji potiču čitanje i razvoj jezičnih sposobnosti djece, uključujući i sadržaje na jezicima nacionalnih manjina (posebno na romskom) te da se kontinuirano povećava udio emisija za djecu i mlade na HTV-u koje su prilagođene djeci s oštećenjima vida ili sluha. Preporučili smo da se obrazovni program za djecu i mlade obogati temama iz života djece, osobito iz područja **zdravlja, odgoja za ljudska prava i demokratsko građanstvo te medijske pismenosti**, kao i da se poveća informiranje javnosti o programima za djecu i mlade na HTV-u i HR-u te o sadržajima na portalima *juhuhu.hrt.hr* i *skolski.hrt.hr*. Preporučili smo i da HRT osnuje **posebni programski savjet za programe za djecu i mlade** u kojem će, uz stručnjake iz raznih područja, sudjelovati i djeca.

Zaštita djece od izlaganja neprimjerenim sadržajima na javnim površinama

Dobivši prijavu da je udruga „Prijatelji životinja“ na gradskom trgu (tramvajskom stajalištu ispred Glavnog kolodvora) prikazivala film o okrutnom postupanju prema životinjama koje se koriste za proizvodnju hrane, koji sadržava zastrašujuće prizore i opise, uputili smo preporuku udruzi i Gradu Zagrebu koji je odobrio tu aktivnost udruge. Upozorili smo da je javno prikazivanje takvih sadržaja, bez osiguravanja mjera koje će omogućiti da se djeca učinkovito zaštite od izlaganja uznemirujućim prizorima i informacijama, predstavlja povredu prava i interesa djece. Prisilno izlaganje gledatelja nasilnim audiovizualnim sadržajima, pri čemu im se ne omogućuje pravo izbora, predstavlja nasilje i kad je riječ o odraslima, a osobito teško pogađa djecu. Preporučili smo udruzi da se u kampanjama koje provodi na javnim mjestima, na kojima se redovito mogu zateći i djeca, usmjeri ponajprije prema pozitivnim sadržajima kojima će isticati vrijednosti veganske prehrane te informirati o mogućnostima, prednostima i jelovnicima koje smatra zdravim i prihvatljivim. Ako je cilj informirati o patnji i stradanju životinja zbog mogućih neprimjerenih postupaka u prehrambenoj industriji, preporučili smo da takve sadržaje prezentiraju isključivo na mjestima gdje će moći osigurati da publika prethodno bude jasno upozorena da može očekivati uznemirujuće prizore te će joj se omogućiti izbor. Grad Zagreb nije se očitovao, a udruga „Prijatelji životinja“ nije prihvatila našu preporuku smatrajući da nije prekršila propise ni povrijedila dobrobit djece, da film koji prikazuje ne sadrži pretjerano nasilje, da su uz projektor istaknuli upozorenje da film nije za djecu te da se oni koji ne žele gledati i slušati „lako mogu odmaknuti“.

Sudjelovanje djece u medijskim priložima

U povodu sudjelovanja djece u snimanju medijskih priloga za TV, iznijeli smo načelno stajalište. Podržavamo sudjelovanje djece u medijskim sadržajima, pod uvjetom da se pritom poštuju prava djece i maksimalno štiti njihova dobrobit. Stoga preporučujemo da se medijski djelatnici koji komuniciraju s djecom upoznaju sa stručnim i etičkim smjernicama za rad s djecom u medijima te da slijede temeljna načela *Konvencije o pravima djeteta*. Svako uključivanje djece u snimanje medijskih priloga treba imati jasnu svrhu, koja mora biti u skladu sa zaštitom najboljeg interesa djeteta, uz osiguranje da se djetetu ne prouzroči šteta (da ga se ne prikazuje na način koji bi ga mogao naknadno viktimizirati, izložiti opasnosti, poruzi ili neugodnim reakcijama). Dijete ni roditelj ne smiju biti dovedeni u zabludu u vezi sa snimanjem i prikazivanjem priloga, tj. moraju prije snimanja biti obaviješteni o tome što će se i kako snimati te kako će se i u kojem kontekstu taj sadržaj prikazati. Pozivamo sve subjekte koji sudjeluju u medijskom prezentiranju djece da, uz poštovanje propisa i etičkih smjernica, razvijaju i vlastite profesionalne standarde (kodeks) ponašanja prema djeci – i kad se izvještava o djeci, i kad se izravno komunicira s djecom na terenu ili u tv-studiju.

11. IMOVINSKA PRAVA

Zaštita djece u ostavinskim postupcima

Zbog slučaja u kojem je dijete nakon smrti roditelja naslijedilo dugove, obratili smo se Ministarstvu pravosuđa. Problematizirajući troškove vještačenja procjene nekretnine u postupcima radi ishoda suglasnosti za odricanje od nasljedstva, ukazali smo na potrebu detaljnog preispitivanja prakse i protokola postupanja u svim situacijama kada su nasljednici maloljetna djeca, posebno u onima u kojima postoji sumnja da je ostavitelj imao dugove. Izrazili smo stav da je potrebno regulirati metodologiju i troškove vještačenja procjene vrijednosti imovine u postupcima koji se vode radi davanja odobrenja za odricanje od nasljedstva kad postoji sumnja u dugove ostavitelja. O našem stavu Ministarstvo pravosuđa je informiralo MDOMSP, s obzirom na to da su pravila po kojima sud odlučuje o davanju odobrenja roditelju o raspolaganju djetetovim nasljedstvom u domeni *Obiteljskoga zakona*, te naglasilo kako u ostavinskom postupku sud ne ispituje i ne utvrđuje postojanje i visinu ostaviteljevih dugova, osim kad je riječ o izračunavanju nužnog dijela, niti je dužan u rješenju o nasljeđivanju utvrđivati dugove ostavitelja.

12. OSTALO

Preporuka kandidatima za EU Parlament: *Postanite prvaci prava djeteta!*

Uoči izbora za predstavnike RH u Europskom parlamentu, pravobraniteljica za djecu pridružila se međunarodnoj koalicijskoj kampanji „Glasaj za djecu“ (*Vote for Children*) u kojoj sudjeluje niz istaknutih organizacija: *Eurochild*, *Save the Children*, *Terre des Hommes*, UNICEF i dr. Kampanja se zalaže da pitanja od interesa za djecu budu prioritet u izbornim programima budućih članova Europskog parlamenta te poziva kandidate da postanu borci za dječja prava, odnosno, *Prvaci prava djeteta* (*Child Rights Champion*). U sklopu te kampanje pravobraniteljica je, putem Državnog izbornog povjerenstva (DIP), uputila poziv svim kandidatima za Europski parlament iz RH da postanu *Prvaci prava djeteta* i tako potvrde da će kao mogući budućí europarlamentarci pridonijeti: da se prekine krug siromaštva, nejednakosti i sukoba koji onemogućuje djeci ostvarivanje punih potencijala; da se ulaže u djecu u Europi i izvan Europe; da se sluša glas djece, da se djecu uključi u donošenje odluka koje utječu na njih te da se u EU parlamentu djeluje u skladu s iskazanim mišljenjima djece.

Ujedno je pozvala DIP da upozori nadležna izborna povjerenstva na važnost zaštite djece u izbornim kampanjama te pozvala organizatore političkih skupova, stranke i kandidate da vode računa o pravima djece tijekom izborne kampanje i izbjegnu situacije u kojima bi se djecu iskorištavalo u svrhu političke promidžbe. Istaknula je da djeca ne trebaju biti iskorištavana kao „ukras“ na stranačkim skupovima ni na izbornim plakatima političara, ali političari ih ne smiju zaboraviti u svojim programima.

Zaštita djece od alkohola i duhanskih proizvoda

S obzirom na ponovno ustrojavanje Državnog inspektorata (DIRH)⁷ i očekivano intenzivno i objedinjeno djelovanje koje obuhvaća i područje slobodnog vremena djece, u kojemu su izložena alkoholu i duhanskim proizvodima u noćnim izlascima, obratili smo se DIRH-u. Preporučili smo da se kontinuirano poduzimaju radnje radi zaštite javnog interesa i javnozdravstvenog interesa, naročito zaštite dobrobiti djece te da na mrežnim stranicama objave jasne informacije o načinu i kontaktima za podnošenje pritužbi vezanih za izloženost djece alkoholu i duhanskim proizvodima. Budući da je ovo područje zaštite prava djece vrlo kompleksno, nužna je međuresorna suradnja te smo preporuku dostavili na znanje i MUP-u, MDOMSP-u i MZO-u. Naša je preporuka prihvaćena te je DIRH kreirao svoju mrežnu stranicu koja daje informacije i vezano za zaštitu djece.

Zaštita djece od gospodarskog iskorištavanja

Preporuku o zaštiti učenika za vrijeme obavljanja praktične nastave uputili smo MZO-u, MGPO-u, MRMS-u, DIRH-u, Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Hrvatskoj obrtničkoj komori i Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK). Predložili smo da se izrade posebne smjernice za prevenciju rizika obavljanja poslova za zanimanje za koje se dijete obrazuje ili na kojima dijete radi, u skladu s najboljim interesom djeteta i da o tome obavijeste škole, poslodavce i nadležne inspekcijske službe. Preporučili smo da na seminarima za voditelje praktične nastave u školama posebnu pažnju posvete procedurama praćenja realizacije praktične nastave izvan škole; informiranju učenika o pravima i zaštiti za vrijeme praktične nastave, vježbi i vježbi naukovanja te pomoći pri odabiru poslodavaca i praćenju njihova rada tijekom praktične nastave i vježbi. Preporučili smo da je prilikom donošenja novih propisa u ovom području, primjerice *Zakona o dualnom obrazovanju*, potrebno posebno voditi računa o tome da se ne snižava postojeća razina zaštite prava djece propisana *Zakonom o radu*, *ZOOSŠ-om*, *Zakonom o strukovnom obrazovanju* i *Zakonom obrtu*. MZO, MRMS i MGPO očitovali su se o prijedlozima poboljšanja zaštite djece u ovom području i postignućima u svom djelokrugu te naglasili kako će o preporukama voditi računa pri provedbi aktivnosti iz svoje nadležnosti, a o provedbi odgovarajućih aktivnosti u daljnjoj implementaciji preporuka pravovremeno nas izvijestiti. Ujedno su podržali preporuku o kontinuiranoj suradnji nadležnih institucija radi analize, unapređenja i usklađivanja postojećih propisa.

Suradnja organizacija civilnog društva i predstavnika nadležnih državnih tijela u području prava djece

Nakon sastanka koji smo organizirali s predstavnicima organizacija civilnog društva i nadležnih državnih tijela u području prava djece, uputili smo MZO-u, MDOMSP-u, Ministarstvu financija i Uredu za udruge Vlade RH sljedeće preporuke: da se nastavi

---

⁷ Zakon o državnom inspektoratu NN 115/18.

uključivanje udruga koje se bave pravima i zaštitom djece, nekadašnjih članica Koordinacije udruga za djecu u RH, u kreiranje politika, programa i strategija u području prava djece i da se jača uloga njihove neformalne mreže budući da je Koordinacija prestala formalno djelovati; da se razmotre mogućnosti boljeg planiranja financiranja i skraćivanje vremenskog perioda od natječaja za programe i projekte udruga do početka njihova financiranja; da se razmotre mogućnosti višegodišnjeg financiranja programa i projekata udruga radi postizanja veće stabilnosti u njihovoj provedbi; da se nastoji kadrovski ojačati kapacitete za poslove financiranja projekata i programa udruga dodatnim zapošljavanjem, preraspodjelom poslova i slično; da se nastoji ojačati kadrovski organizacijske jedinice koje u državnim tijelima rade na Dječjem proračunu, ojačati specijalizacija osoba koje rade na Dječjem proračunu i međusobna suradnja osoba koje rade na Dječjem proračunu u pojedinim resorima s osobama koje rade na tome u Ministarstvu financija; da se nastavi kontinuirani nadzor od strane državnih tijela nad provedbom programa i projekata udruga i trošenjem sredstava namijenjenih financijskoj potpori.